

Выпуск 5 / Сакавік 2022

Дасылайце, калі ласка, інфармацыю пра ўсё, што тычыцца адукацыі беларусаў, у наш бяспечны і ананімны чат-бот @eduOST_bot . Паведамляйце нам навіны са сваёй установы адукацыі ці дзяржаўнага ведамства датычна рэпрэсій і розных форм ціску з боку кіраўніцтва, пішыце нам пра факты карупцыі і новыя распараджэнні, якія здаюцца вам неабгрунтаванымі ці нерацыянальнымі. Таксама запрашаем вас дзяліцца сваімі ідэямі і прапановамі па рэфармаванні сістэмы адукацыі.

У нас з'явіўся сайт www.asvetaby.org, дзе можна знайсці ўсе выпускі дайджэсту “Асвета” на беларускай, рускай і англійскай мовах.

РЭПРЭСІІ

25 сакавіка [адбыўся](#) чарговы суд над палітвязнем, выкладчыкам БНТУ Ціханам Осіпавым, раней асуджаным на 11 гадоў калоніі. Яго судзілі непасрэдна на тэрыторыі магілёўскай калоніі №15, дзе Ціхан адбывае пакаранне. Паалітвязня абвінавацілі ў “злосным непадпарадкаванні патрабаванням адміністрацыі папраўчай установы” (арт. 411 ч.2 КК) і [прысудзілі](#) яшчэ сем месяцаў зняволення. Акрамя гэтага, Ціхану Осіпаву змянілі рэжым з узмоцненага на строгі. Жонку палітвязня на суд не пусцілі.

Студэнтцы гістарычнага факультэта БДУ Настасі Вайтовіч [прысудзілі](#) тры гады абмежавання волі з накіраваннем на “хімію”. Суддзя Анастасія Ачалава прызнала дзяўчыну вінаватай у “арганізацыі і падрыхтоўцы дзеянняў, якія груба парушаюць грамадскі парадак” за ўдзел у “счэпцы” на адной з акцый пратэсту 2020 г. У СІЗА да суда яна правяла амаль 4 месяцы, была прызнана [палітвязнем](#) 14 снежня 2021 г.

28 сакавіка у Гродне [распачаўся](#) суд над студэнткай ЕГУ палітзняволенай Сафіяй Сапега. Яе абвінавачваюць адразу па сямі артыкулах Крымінальнага кодэксу. Судовы працэс зрабілі [закрытым](#).

23 сакавіка ў Мінску была [затрымана](#) Таццяна Вадалажская - сацыёлаг, каардынатарка Лятучага Універсітэта і ініцыятарка мноства адукацыйных і грамадзянска-асветніцкіх праектаў. Упершыню яна была затрымана 4 жніўня 2021 г., правяла 10 сутак у ІЧУ на вул. Акрэсціна і была адпушчана ў статусе падазрава-

най па арт. 342 ч. 1 (“Арганізацыя і падрыхтоўка дзеянняў, якія груба парушаюць грамадскі парадак”). Вядома, што Таццяна падавала прашэнне ў Следчы камітэт аб магчымасці выехаць на лячэнне ў Літву, аднак замест адказу на хадайніцтва яна была ўзятая пад варту і зараз знаходзіцца ў СІЗА-1 г. Мінска.

Меркавана 15-17 лютага ў інтэрнаце [быў затрыманы](#) студэнт 4 курса БДУІР Яўген Маляўка. Па неправеранай інфармацыі [затрыманне](#) адбылося ў рамках 342 артыкула КК РБ (“Арганізацыя і падрыхтоўка дзеянняў, якія груба парушаюць грамадскі парадак, альбо актыўны ўдзел у іх”). Цяпер студэнт знаходзіцца ў СІЗА-1 г. Мінска. 29 сакавіка 2022 г. Яўген Маляўка [прызнаны](#) палітвязнем.

31 сакавіка ў г. Бабруйску суд [вынес рашэнне](#) па справе настаўніцы гісторыі сярэдняй школы №27 Ларысы Секержыцкай. Яе прызналі віноўнай у незаконным пікетаванні з выкарыстаннем сініх і жоўтых стужачак у валасах з мэтай “выражэння свайго грамадска-палітычнага настрою у сувязі з падзеямі ва Украіне” (затрыманне адбылося 4 сакавіка, на жанчыну за яе прычоску, упрыгожаную сінімі і жоўтымі стужачкамі, выклікалі міліцыю яе калегі-педагогі, пасля чаго яна была дастаўлена ў апорны пункт, дзе на яе склалі пратакол, канфіскавалі тэлефон, прымусілі распрануцца і абшукалі). Настаўніцы прысудзілі штраф 2240 рублёў.

25 сакавіка ў актавай зале Гомельскага аўтамеханічнага каледжа ў прысутнасці 200 навучэнцаў адбылося публічнае паказальнае [затрыманне](#) непаўналетняга.

У праўладных тэлеграм-каналах [з’явіліся](#) “пакаяльныя” відэа з дзвюма вучаніцамі гомельскага каледжа кулінарыі, дзе яны выказваюць шкадаванне аб тым, што апублікавалі ў Цік-току ролікі з перамяшчэннем ваеннай тэхнікі.

Дочкі вядомай пісьменніцы і звольненай раней за грамадзянскую пазіцыю настаўніцы Ганны Севярынец Яўгенія і Любоў Субат [адлічаныя](#) па палітычных матывах з філалагічнага факультэта БДУ. Дзяўчыны былі затрыманыя падчас антываеннай акцыі каля мінскага чыгуначнага вакзала 28 лютага і [асуджаныя](#) на 15 сутак.

У Гродзенскім дзяржаўным універсітэце [звольнілі](#) Альбіну Семянчук — кандыдата гістарычных навук, дацэнта кафедры беларускай культуры. 23 сакавіка стала вядома, што з ёй не працягнулі кантракт. Звальненні па палітычных прычынах у Гродзенскім універсітэце пачаліся яшчэ летась.

ПАЛІТЫКА РЭЖЫМУ

Ва ўсіх ВНУ Беларусі з 1 верасня [ўводзяць](#) тры новыя дысцыпліны незалежна ад спецыяльнасці навучання: “Гісторыя беларускай дзяржаўнасці”, “Сучасная палітэканомія” і “Філасофія”. Міністр адукацыі А. Іванец, каментуючы новаўвядзенне, заявіў, што цяпер “студэнты першага курса будуць мець магчымасць шмат у чым вядомыя гістарычныя факты разгледзець менавіта з пункту гледжання грамадска-палітычных падзей”.

У Беларусі [аднавілі](#) прыём дакументаў на апастыль, які неабходны для пацвярджэння дакументаў за мяжой, у тым ліку пры паступленні ў замежныя навучальныя ўстановы. З 10 сакавіка паслуга была недаступная, а пасля аднаўлення прыёму дакументаў яе кошт вырас з 16 да 160 рублёў, падставай для чаго стала [пастанова](#) Савета Міністраў ад 21 сакавіка 2022 г.

8 сакавіка Арганізацыя эканамічнага супрацоўніцтва і развіцця ў тэрміновым парадку [прыпыніла](#) ўдзел Беларусі і Расіі ва ўсіх сваіх праграмах, у т.л. у Міжнароднай праграме па ацэнцы адукацыйных дасягненняў навучэнцаў (PISA) у сувязі з агрэсіяй Расіі супраць Украіны.

Афіцыйны прафсаюз БДУ [прапануе](#) паўдзельнічаць у абмеркаванні праекту новай Калектыўнай дамовы. У сваю чаргу, Вольны прафсаюз БДУ [пачаў](#) падрыхтоўку чарговай справаздачы аб парушэннях Калектыўнай дамовы, у якой звяртае ўвагу на масавыя незаконныя звальненні выкладчыкаў і невыкананне афіцыйным прафсаюзам БДУ сваіх абавязкаў.

Выкладчыкі, звольненыя па палітычных прычынах, [расказалі](#) пра палітычны ціск у ВНУ. Па іх словах, у адміністрацыі ВНУ для барацьбы з “нядобранадзейнымі” прыходзяць указанні з КДБ.

24 сакавіка ў школах Беларусі [прайшла](#) прысвечаная падзеям ва Украіне інфармацыйная гадзіна “Беларусь — краіна міру, сяброўства і добрасуседства”, мэтай якой з’яўлялася “фарміраванне ў вучняў уяўлення аб міралюбівай палітыцы Рэспублікі Беларусь”, аб чым сведчаць планы-канспекты, [размешчаныя](#) на сайце Нацыянальнага адукацыйнага партала. У якасці правяраных крыніц інфармацыі школьнікам прапануюць азнаёміцца з інтэрв’ю і публікацыямі аднаго з праўладных гісторыкаў і прапагандыстаў.

Школы ў Беларусі пачалі актыўна [шукаць](#) кадры на пасады кіраўнікоў ваен-

на-патрыятычнага выхавання, пасля чаго, магчыма, у школьным раскладзе з'явяцца новыя ўрокі ідэалагічнага зместу. Характэрна, што паводле аб'яў аб пошуку супрацоўнікаў, досвед працы суіскальнікам не патрабуецца.

25 сакавіка ў БНТУ [прайшла](#) сустрэча з прапагандыстам Аляксандрам Шпакоўскім. Па словах студэнтаў, Шпакоўскі расказваў пра перавагі дзейнага рэжыму Лукашэнкі, а таксама закрануў тэму вайны Расіі з Украінай, сказаўшы, што Украіна пачала агрэсію першай.

17 сакавіка ў школе №190 г. Мінска прайшоў [незвычайны](#) занятак для вучняў 9-х класаў. Як паведамляе Упраўленне па адукацыі адміністрацыі Першамайскага раёна Мінска, дзяцей вучылі формам і метадам барацьбы падпольшчыкаў: ладзіць сабатажы, дыверсіі, напады і тэракты ў дачыненні да акупацыйных уладаў, весці антыфашысцкую прапаганду і выводзіць людзей з гарадоў у партызанскія атрады.

У адной са школ г. Гродна прайшла сустрэча школьнікаў з ідэолагам-ваенным з Мінска, які [расказваў](#) пра негатыўнае стаўленне да Беларусі з боку ўсіх суседніх краін, за выключэннем Расіі. Асабліва беспадстаўным, на думку выступоўцы, з'яўляецца варожасць да нашай краіны з боку Украіны.

У Акцябрскім раёне Гомельскай вобласці школьнікам [прапановалася](#) запоўніць патрыятычную анкету, згаджаючыся ці не згаджаючыся з рознымі сцвярджэннямі: ад “тых, хто крытыкуе тое, што адбываецца ў краіне, нельга лічыць сапраўднымі патрыётамі” да «судзейства ў дачыненні да “нашых” на міжнародных спаборніцтвах часта несправядлівае, таму што беларусаў ніхто ня любіць».

Для арганізацыі ўрачыстай сустрэчы “Цягнікі гістарычнай памяці” на станцыі “Баранавічы-Цэнтральныя” [былі выкарыстаныя](#) выхаванцы Баранавіцкага Палаца дзіцячай творчасці. Акрамя іх, супрацоўнікаў сілавых ведамстваў, якія ехалі ў цягніку на мемарыяльнае мерапрыемства ў Брэсцкую крэпасць, сустракала моладзь з БРСМ, супрацоўнікі ГАУС, РАУС, СІЗА № 6, ваеннай камендатуры і Дэпартаменту аховы г. Баранавічы.

Мінскі філосаф, былы выкладчык БДУІР Уладзімір Аляксандраў даў [інтэрв'ю](#) аб сваім зварненні з універсітэта ў 2018 г. з-за правядзення заняткаў на беларускай мове, аб спробах абараніць свае правы і аб эміграцыі ў Ізраіль.

ГРАМАДЗЯНСКАЯ СУПОЛЬНАСЦЬ І АДУКАЦЫЯ

Прадстаўнікі рускамоўных акадэмічных колаў за мяжой [апублікавалі](#) адкрыты ліст з заклікам падтрымаць украінскіх, расійскіх і беларускіх вучоных, якія пацярпелі ад вайны РФ супраць Украіны. Пад дакументам [падпісалася](#) больш за 100 выкладчыкаў універсітэтаў ЗША, Канады, Вялікабрытаніі, Германіі, Францыі, Італіі, Нідэрландаў, Фінляндыі.

Супольнасць незалежных даследчыкаў Беларусі ў Германіі [апублікавала](#) петыцыю-зварот аб падтрымцы незалежных вучоных з Беларусі і ў Беларусі. Аўтары петыцыі заклікаюць міжнародную навуковую супольнасць не разрываць стасункаў з тымі з беларускіх навукоўцаў унутры і за межамі Беларусі, якія не падтрымліваюць рэжым Лукашэнкі.

Прадстаўніца Святланы Ціханоўскай па пытаннях адукацыі і навукі, доктар філасофіі Таццяна Шчытцова [прааналізавала](#) новы Кодэкс аб адукацыі. На яе думку, новы нарматыўны дакумент ператварае адукацыю ў “схаваную форму сацыяльнага рабства”.

У ЕГУ [адбыўся](#) дабрачынны вечар у падтрымку Украіны, на якім выступілі студэнты і беларускія музыкі, а таксама адбыўся збор грашовых сродкаў для перадачы ў літоўскі фонд BlueYellow, які займаецца зборам і дастаўкай амуніцыі і медыцынскага абсталявання ва Украіну.

МІЖНАРОДНЫЯ МАГЧЫМАСЦІ

Вільнюскі ўніверсітэт прапануе адмысловую [стыпендыю](#) Вялікага Княства Літоўскага для абітурыентаў і студэнтаў з Беларусі і Украіны, якія плануюць навучацца ў Вільнюскім універсітэце. Падаць заяўку на стыпендыю будзе магчыма пасля залічэння ва ўніверсітэт.

Інстытут усходнееўрапейскіх даследаванняў Свабоднага ўніверсітэта Берліна [аб'яўляе](#) аб прадастаўленні прамежкавых стыпендый для навукоўцаў з Украіны, Беларусі і Расіі, якія знаходзяцца ў небяспецы. Стыпендыі разлічаны на тэрмін ад трох да шасці месяцаў і дазваляюць суіскальнікам у бяспечным становішчы падрыхтаваць заяўку на фінансаванне ў рамках праграмы або чарнавік даследавання ў рамках праектаў, што фінансуюцца звонку.

15 сакавіка пачаўся [новы набор](#) на стыпендыяльную праграму К. Каліноўскага для беларускіх студэнтаў, якія зведалі палітычныя рэпрэсіі. На гэты раз праграма дае магчымасць не толькі атрымання вышэйшай адукацыі на льготных умовах, але і ўдзелу даследчыкаў у навуковых стажыроўках. Заяўкі прымаюцца да 15 траўня.

Даследчы цэнтр Усходняй Еўропы пры Брэменскім універсітэце прапануе дадатковыя [стыпендыі](#) даследчыкам-уцекачам з Украіны і вучоным з Расіі і Беларусі, якім пагражае небяспека. Стыпендыі прызначаныя для магістрантаў, аспірантаў, малодшых і старэйшых навуковых супрацоўнікаў, якія займаюцца даследаваннямі ў галіне гісторыі, культуры, палітыкі, эканомікі. Заяўку неабходна падаваць на англійскай ці нямецкай мове. Кантакт для сувязі з арганізатарам: manuela.putz@uni-bremen.de

У сувязі з новай хваляй рэпрэсій пасля антываенных пратэстаў Офіс па адукацыі для новай Беларусі ў межах праграмы Каралеўства Нідэрландаў “Orange Scholarships” адкрывае [прыём заявак](#) на пакрыццё тэрміновых выдаткаў сумай да 500 еўра для студэнтаў, якія зведалі або якім пагражаюць рэпрэсіі, з мэтай іх экстраннага выезду, найму жылля ў бяспечным месцы або навучання за мяжой.

Фонд Ракфелера [аб’яўляе](#) адкрыты конкурс заявак на [праграму](#) рэзідэнтуры Цэнтра Беладжыя для шырокага кола ўдзельнікаў, у тым ліку для навукоўцаў і выкладчыкаў. Прыём заявак — да 17 траўня 2022 г.

Дзяржаўны ўніверсітэт г. Кампінес (Бразілія) дае [магчымасці](#) для навучання беларускім студэнтам і аспірантам, якія знаходзяцца ў небяспецы (у т.л., пад пагрозай быць прызваным у войска).

Урад Нарвегіі [аб’явіў](#) аб фінансавай падтрымцы студэнтаў і аспірантаў з Украіны, Беларусі і Расіі, якія навучаюцца ў нарвежскіх ВНУ. З сакавіка па жнівень 2022 года яны будуць атрымліваць стыпендыю, якая дазволіць ім пакрыць выдаткі на пражыванне.

Больш міжнародных магчымасцяў — на сайце [“Честного университета”](#)